

TÜRK-İŞ | Haber Bülteni

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

Bayındır Sokak No: 10 Kızılay - Ankara | Tel: (0.312) 433 31 25-29 | Faks: (0.312) 433 85 80 - 433 68 09

facebook.com/turkiskonfederasyonu | twitter.com/turkiskonf | www.turkis.org.tr

26 Aralık 2017

31. YIL

ARALIK 2017 AÇLIK ve YOKSULLUK SINIRI

- ✓ ASGARİ ÜCRETİN TESPİTİNDE ÇALIŞANLARIN GEÇİM ŞARTLARI...
- ✓ DÖRT KİŞİLİK AİLENİN AÇLIK SINIRI 1.608 TL, YOKSULLUK SINIRI 5.238 TL OLDU.
- ✓ BİR KİŞİNİN AYLIK GEÇİM MALİYETİ 1.989 TL'YE YÜKSELDİ.
- ✓ MUTFAK ENFLASYONU AYLIK YÜZDE 2,60 ve ON İKİ AYLIK YÜZDE 12,29 ORANINDA...

Anayasanın "ücrette adalet" başlıklı 55. maddesinde "asgari ücretin tespitinde çalışanların geçim şartları ..."nın gözönünde bulundurulacağı hüküm altına alınmıştır.

TÜRK-İŞ (Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu) otuz bir yıldan bu yana her ay düzenli olarak çalışanların geçim şartlarını "**açlık ve yoksulluk sınırı**" araştırması* ile belirlemektedir.

TÜRK-İŞ Araştırmasının 2017 Aralık ayı sonucuna göre:

- Dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı (**açlık sınırı**) 1.608,13 TL,
- Gıda harcaması ile birlikte giyim, konut (kira, elektrik, su, yakıt), ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer aylık harcamalarının toplam tutarı ise (**yoksulluk sınırı**) 5.238,32 TL oldu.
- Bekar **bir çalışanın aylık yaşama maliyeti** ise 1.989,20 TL olarak gerçekleşti.

Tablo 1: Dört Kişilik Ailenin Açlık ve Yoksulluk Sınırı (TL/Ay)

	Kasım 2016	Aralık 2016	Kasım 2017	Aralık 2017
Yetişkin Erkek Gıda Harcaması	397,32	399,91	436,48	445,58
Yetişkin Kadın Gıda Harcaması	325,46	328,19	359,46	368,86
15-19 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	420,21	424,40	465,73	476,69
4-6 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	273,84	279,67	305,79	317,01
Açlık Sınırı	1.416,83	1.432,17	1.567,45	1.608,13
Yoksulluk Sınırı	4.615,10	4.665,04	5.105,71	5.238,22

* Gıda harcaması tutarı, yuvarlama nedeniyle, toplamda farklı olabilmektedir.

* 1987 Aralık ayından bu yana yapılan araştırma bu bültenle 31. Yıla girmiştir. "Açlık Sınırı", "İnsan Onuruna Yaraşır Yaşam", "Yoksulluk Sınırı", "İnsana Yakışır Geçim Koşulları", "Yetecek Ücret" gibi kavramların kamuoyunda benimsenmesine ve yaygın kullanılmasına Konfederasyonun bu çalışmasının katkı sağladığı düşünülmektedir. TÜRK-İŞ'in bu araştırması alanında ilktir. Daha sonra bu alanda yapılan benzeri çalışmalara da örnek olmuştur/olmaktadır. Ancak TÜRK-İŞ başlangıcından bu yana fiyatları çarşı-market dolaşarak doğrudan piyasadan almaktadır. Bu yönüyle bağımsız ve özgün bir çalışma özelliğini korumaktadır.

Asgari ücretin günümüzde aylık net 1.404,06 TL olduğu dikkate alındığında, bu düzeyde gelir elde edenlerin içinde bulunduğu geçim şartlarının ağırlığı ortaya çıkmaktadır.

Devletin resmi kurumu olan TÜİK (Türkiye İstatistik Enstitüsü), Asgari Ücret Tespit Komisyonu'nun verdiği görev doğrultusunda bir işçinin yaşama maliyetini Kasım 2017 ayı itibariyle 1.893,90 TL olarak hesaplamıştır (TÜRK-İŞ'in aynı ay itibariyle bir işçi için hesapladığı tutar 1.948,56 TL).

Bilimsel verilere dayalı hesaplamalar bir yana bırakılarak, enflasyona dayalı asgari ücret belirlemeleri varolan yoksulluğun sürmesi anlamındadır.

TÜRK-İŞ hesaplamasına göre; dört kişilik bir ailenin sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı geçtiğimiz aya göre 41 TL, geçtiğimiz yıla göre 176 TL artış gösterdi. Yoksulluk sınırı tutarı ise sadece son bir ayda 133 TL, geçen yılın Aralık ayına göre ise 573 TL arttı.

Milyonlarca asgari ücretli ve ailesi, yıllardır düşük belirlenen asgari ücret nedeniyle fedakarlığa zorlanmakta ve "eksik ücret" ödenmektedir. Devletin resmi hesaplaması ile daha düşük belirlenecek asgari ücret arasındaki fark işverene işçi üzerinden kaynak aktarımı anlamındadır.

TÜRK-İŞ'in verileri temel alındığında "mutfak enflasyonu"ndaki değişim 2017 Aralık ayında şu şekilde gerçekleşti:

- Ankara'da yaşayan dört kişilik bir ailenin "gıda için" yapması gereken asgari harcama tutarı **bir önceki aya göre** yüzde 2,60 oranında arttı.
- Yılın **oniki ayı itibariyle fiyatlardaki artış** yüzde 12,29 oranında gerçekleşti.
- Gıda enflasyonunda **son oniki ay itibariyle artış oranı** yüzde 12,69 oldu.
- **Yıllık ortalama artış oranı** ise yüzde 9,10 olarak hesaplandı.

Tablo 2: Gıda Harcamasındaki Değişim

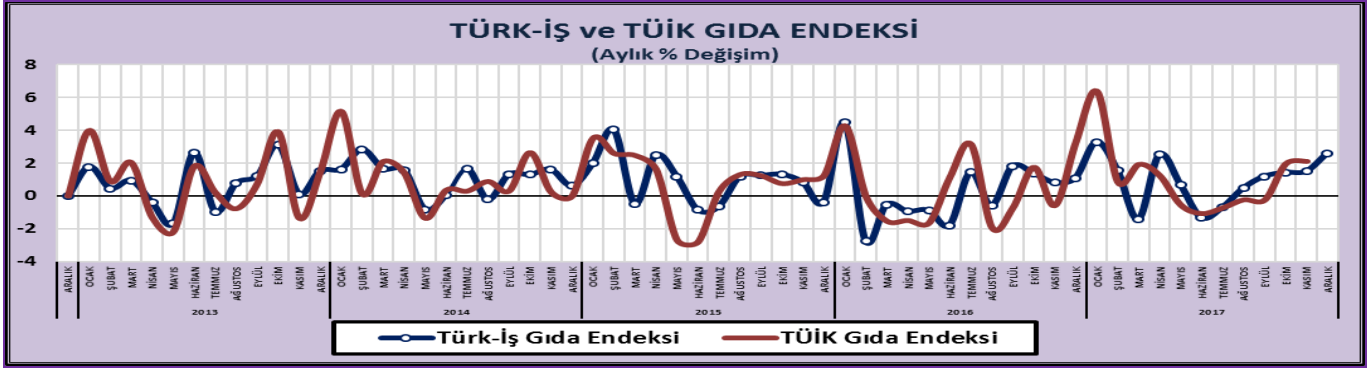
	Aralık 2014	Aralık 2015	Aralık 2016	Aralık 2017
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	0,61	-0,38	1,08	2,60
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	13,94	12,41	3,39	12,29
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	13,94	12,41	3,39	12,29
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)	14,08	14,29	4,12	9,10

Gıda harcaması çalışmasına temel alınan beslenme kalıbında yer alan ürünlerin fiyatları Aralık 2017 itibariyle şu şekilde değişim gösterdi:

- Süt, yoğurt, peynir grubunda; bu ay önemli bir fiyat değişikliği tespit edilmedi. Ancak farklı marketlerde anılan ürünlere yönelik bazı promosyon uygulamaları dikkati çekti.
- Et, tavuk, balık, sakatat, bakliyat ürünlerinin bulunduğu grupta; geçen ay dikkati çektiğimiz et ithalati nedeniyle fiyat özellikle kıyma ve kuşbaşı gerilerken, bu durum "belirli marketler" dışında görüldü. Ancak hesaplamada dikkate alınmayan bonfile kilogram fiyatının neredeyse kıyma etin iki katı olduğu da not edildi. Sakatat ürünleri (dana ciğer, yürek, böbrek) ile tavuk fiyatı bu ay yine değişmedi. Ancak balık fiyatı, ürün azlığı nedeniyle artış gösterdi. Yumurthanın tane fiyatı bu ay yine arttı. Bakliyat ürünleri (kuru fasulye, kırmızı-yeşil mercimek, nohut, barbunya vb.) fiyatları, nohut, kuru fasulye ve barbunya da, yılbaşı nedeniyle yapılan indirimlerle biraz gerilerken diğerleri aynı kaldı.

- Yaş sebze-meyve fiyatları havaların soğumasıyla birlikte ortalamada arttı ve bu durum mutfak harcamasını olumsuz etkiledi. Ortalama sebze-meyve fiyatı geçen ay 3,72 TL iken bu ay 4,08 TL olarak hesaplandı. Geçtiğimiz ay 3,98 TL olarak hesaplanan sebze ortalama kilogram fiyatı bu ay 4,20 TL oldu. Meyve ortalama kilogram fiyatı ise 3,24 TL'den 3,85 TL'ye yükseldi. Hesaplama yapılırken -her zaman olduğu gibi- pazarda yaygın bulunan mevsim ürünleri esas alındı, ürünlerin tek tek ağırlığı yerine harcama sepetindeki meyve-sebze tüketimi toplam miktarından hareket edildi.
- Ekmek, pirinç, un, makarna, irmik gibi ürünlerin bulunduğu grupta; ekmek fiyatındaki artış önümüzdeki yıla kalmış gözüküyor. Diğer ürünlerin fiyatı bu ay aynı kaldı.
- Son grup içinde yer alan gıda maddelerinden; tereyağı ve margarin ile zeytinyağı ve ayçiçekyağı fiyatı değişmedi. Siyah zeytin ortalama fiyatı aynı kalırken, yeşil zeytin ortalama kilogram fiyatı geriledi. Yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık, ayçekirdeği vb.) ürünlerinden fıstık fiyatı biraz geriledi, diğerlerinin fiyatı değişmedi. Baharat (kimyon, nane, karabiber, vb.) ürünleri fiyatı bu ay da aynı kaldı. Bal fiyatı arttı, pekmez ve reçel fiyatı geriledi. Şeker ile çay ve ihlamur fiyatı ise değişmedi, salça fiyatı da aynı kaldı.

TÜRK-İŞ tarafından hesaplanan gıda fiyatları endeksi ile Türkiye İstatistik Enstitüsü (TÜİK) tarafından hesaplanan tüketici fiyatları endeksi alt grubunda yer alan gıda fiyatları endeksindeki gelişim aylar itibarıyla aşağıdaki şekilde olmuştur:

Konfederasyonumuzca hesaplanan tutarlar ücret düzeyi olmayıp haneye girmesi gereken toplam gelir miktarıdır. Ancak hanede çalışan sayısının sınırlı ve fakat ele geçen ücretin yetersiz olduğu durumlarda, elde edilen gelir birden fazla kişinin geçimini karşılayamamakta, kişi başına "insanca geçim için" yapılması gereken harcama tutarı yetersiz kalmaktadır.

TÜRK-İŞ'in bu araştırması alanında ilktir. Daha sonra bu alanda yapılan benzeri çalışmalara da örnek olmuştur/olmaktadır. "Açlık ve Yoksulluk Sınırı" çalışmasında hesaplamaya temel alınan gıda maddelerinin fiyatları, Konfederasyonumuzca piyasadan, market ve semt pazarları sürekli ve düzenli dolaşarak **doğrudan** tespit edilmektedir. TÜİK tarafından derlenen fiyat verileri kullanılmamakta ve fakat, gelişmeleri değerlendirmek ve kıyaslama yapmak için sonradan izlenmektedir. **Çalışma bu niteliğiyle bağımsızdır.**

Konfederasyonumuz her ayın son haftasında ve TÜİK açıklamasından yaklaşık bir hafta önce hesaplama sonuçlarını kamuoyuna açıklamaktadır ve bu yönüyle, tüketici fiyatlarındaki artış eğilimini yansıtan "**öncü gösterge**" niteliğini de taşımaktadır.

AÇIKLAMALAR

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine saygın yaşam düzeyi sağlayacak bir gelir elde etmeleri esastır. Yoksulluk, genel anlamıyla, insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumu olarak tanımlanmaktadır. Yoksulluk sınırı tutarı, bir ailenin, insan onurunun gerektirdiği zorunlu ihtiyaçları karşılayabilmesi için yapması gereken harcama düzeyidir.

Türkiye’de bu konuda düzenli bir çalışma bulunmamaktadır. TÜRK-İŞ, var olan bu eksikliği gidermek amacıyla, Aralık 1987’den bu yana düzenli olarak her ay, gıda harcaması tutarını ve buradan hareketle açlık ve yoksulluk sınırını açıklamaktadır.

Türkiye’de yoksulluk sınırı ve yoksulluğun boyutları ile ilgili ilk resmi çalışma TÜİK tarafından 14 Nisan 2004 günü açıklanan “2002 Yoksulluk Çalışması”dır.

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine yetecek bir ücret almaları gereği açıktır. Ancak temel ihtiyaçların karşılanabilmesini sağlayacak ve refahtan pay almasını mümkün kılacak ücretin hesabı nasıl yapılacaktır? İşçinin yaşam standardını sürdürmesi ya da iyileştirmesi için gerekli olan tutar ne kadar olmalıdır? Kuşkusuz bu ve benzeri soruların cevabını vermek kolay değildir. Gerekli olacak tutarın hesabı, yaşam standardı ve tüketim alışkanlıklarına da bağlı olarak kişiden kişiye, hatta ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir.

İşçinin ailesiyle birlikte, insan onuruna yaraşır bir yaşam düzeyi sağlayabilecek harcama tutarını belirlemek için yapılabilecek hesaplamalardan biri, beslenmeye ilişkin ihtiyaçların belirlenmesidir. Dengeli beslenebilmek için, yetişkinlerin ihtiyaç duyacağı kalori miktarı ile çocukların yaşlarına göre gerekli olan kalori miktarının ne olması gerektiği hakkında bilimsel araştırmalar yapılmıştır. Sağlığın korunabilmesi için bu kalorileri sağlayacak besin miktarları yanı sıra, gerekli protein, yağ ve karbonhidrat miktarları konusunda da belirlemelerde bulunulmuştur. Bu kapsamda, farklı büyüklükteki aileler için toplam besin ihtiyacı hesaplanabilmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasında, dört kişilik bir ailenin, bilimsel olarak belirlenmiş beslenme kalıbı temel alınmaktadır. Anılan beslenme kalıbı, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Teknolojisi Yüksek Okulu’ndan sağlanmıştır. Günlük kalori ihtiyacının hesabında, hem yetişkin kişiler hem de genç ve çocuk nüfus dikkate alınmaktadır. Buna göre yetişkin erkek için 3500, yetişkin kadın için 2300, 15-19 yaş grubundaki erkek çocuk için 3200 ve 4-6 yaş grubundaki çocuk için 1600 kalorilik liste temel alınmıştır.

Çalışmada kullanılan besin grubunda şu besin maddeleri yer almaktadır:

Birinci grupta; süt, yoğurt, peynir... İkinci grupta; et, tavuk, balık, sakatat ürünleri, yumurta, kuru bakliyat (nohut, mercimek, kuru fasulye, barbunya vb.)... Üçüncü grupta; meyve ve sebze... Dördüncü grupta; ekmek, makarna, pirinç, bulgur, un, irmik, diğer tahıl unları... Beşinci grupta; tereyağı, margarin, ayçiçeği yağı, zeytinyağı, zeytin, yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık vb.), şeker, reçel, marmelat, bal, pekmez, tuz, baharat (kimyon, karabiber, pul biber, nane vb.), çay, ihlamur, salça...

Araştırmada, dört kişilik bir ailenin fizyolojik ihtiyaçları ile tutarlı, yeterli ve dengeli beslenmesini sağlamak için gerekli olan kalori sayısı ve bunu karşılayacak besinlerin cins ve miktarı temel alınmaktadır. Ankara’da çalışanların yoğun olarak alışveriş yaptıkları market ve semt pazarları ayda iki-üç kez dolaşarak fiyatlar derlenmekte ve yapılması gereken asgari düzeydeki gıda harcaması tutarı hesaplanmaktadır.

“Açlık Sınırı” dört kişilik bir ailenin, sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için bir ayda gıda için yapması gereken asgari harcama tutarını tanımlamaktadır.

İnsan onuruna yaraşır düzeyde yaşam sürdürebilmek için gereken harcama tutarı, hiç kuşku yok ki, gıda ile sınırlı değildir. Gıda harcaması yanında giyim, konut, ulaşım ve diğer ihtiyaçlar için gerekli tutarın da ayrıca hesaplanması gerekmektedir. “Yoksulluk sınırı” zorunlu ihtiyaçlar için yapılması gereken toplam harcama tutarını ifade etmektedir.

Gıda dışındaki zorunlu harcamaların tutarını ayrıntılı olarak ve tek tek hesaplamak için kullanılabilir, “beslenme kalıbı” benzeri bir bilimsel ve objektif yöntem -maalesef- mevcut değildir. Bu tutarın hesaplanmasında, genellikle aile bütçesi yöntemi kullanılmaktadır. Ailelerin elde ettiği geliri ve temel ihtiyaçları için yaptıkları harcamaları gösteren çalışmalardan yararlanılarak bir hesaplama yapılabilir. Diğer bir ifadeyle, ailelerin toplam harcamaları içindeki “gıda” payı temel alınarak gıda dışı harcamalara ulaşılmaktadır.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından, aile bütçesine yönelik anket çalışması yapılmaktadır. TÜİK, ülke genelinde yaptığı anket ile ailelerin elde ettiği geliri ve tüketim harcamalarını bulmaktadır. TÜİK’in 2003-2004 Hanehalkı Tüketim Harcamaları Anketi’ne göre gıda harcamalarının toplam tüketim harcamaları içindeki payı yüzde 30,70 oranındadır.* Hesaplamalarda bu oran esas alınmaktadır.

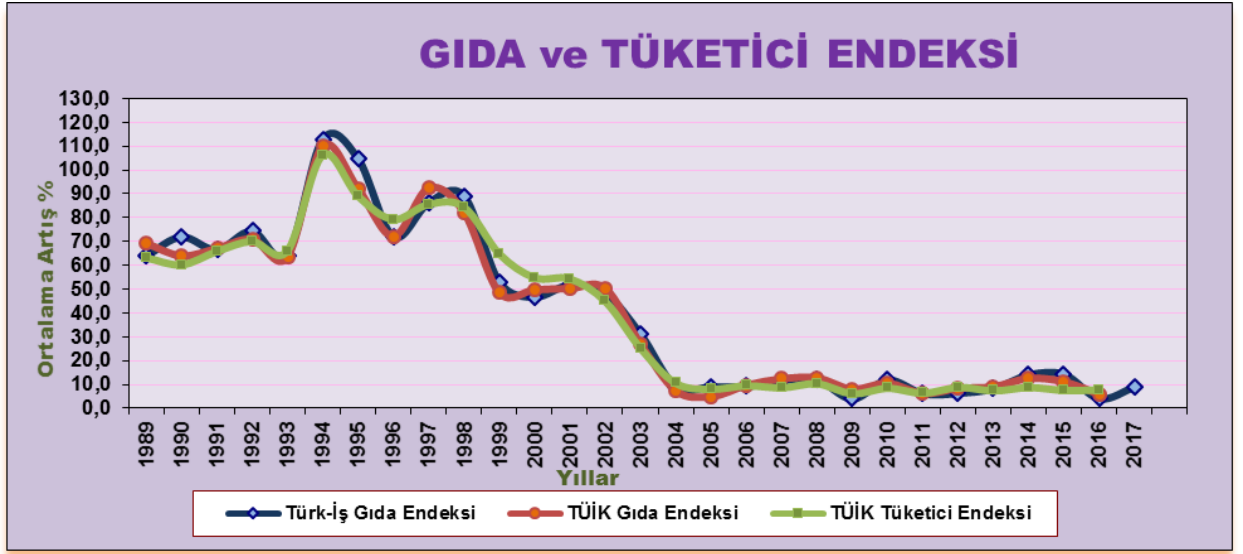
TÜRK-İŞ çalışması sonucu açıklanan yoksulluk sınırı tutarı, işçinin eline geçmesi gereken ücret düzeyi değildir. Bu değerlendirme eksik bir yaklaşımın ifadesidir. Yoksulluk sınırı tutarı, ailenin yapması gereken insan onurunun gerektirdiği harcama düzeyidir ve bir bakıma, haneye girmesi gereken toplam gelirin alt sınırını ortaya koyan önemli bir göstergedir. Ancak çoğu zaman, ücretli çalışan ailenin tek gelir kaynağı olduğundan yoksulluk sınırı tutarı olması gereken ücret düzeyi olarak görülmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasıyla hesaplanan gıda harcama tutarında, aylar ve yıllar itibariyle meydana gelen değişimi yansıtan oranları enflasyon verisi olarak değerlendirmek de ihtiyatlı bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Konfederasyonumuzun otuz bir yıldan bu yana her ay düzenli olarak yaptığı gıda harcaması tutarındaki değişim, bir bakıma TÜİK’in açıkladığı tüketici fiyatlarındaki değişimin yönünü ortaya koyan öncü gösterge niteliğindedir. Nitekim 1988-2014 yıllarını kapsayan dönemdeki TÜİK tüketici fiyatları endeksindeki artış ile birlikte tüketici fiyatları içinde önemli alt harcama grubu olan gıda harcamalarındaki yıllık ortalama değişim TÜRK-İŞ gıda harcaması ile kıyaslandığında -neredeyse- paralel bir gelişme hemen dikkati çekmektedir.

---

* TÜİK 2005 yılı için bu oranı yüzde 28,3; 2006 yılı için yüzde 28,5; 2007 yılı için yüzde 28,4, 2008 yılı için yüzde 26,6; 2009 yılı için yüzde 26,7; 2010 yılı için yüzde 27,1; 2011 yılı için yüzde 26,2 olarak hesaplamıştır. 2012 yılı için bu oran yüzde 25,1 ve 2013 için yüzde 23,5’dir. 2014 yılı için TÜİK tarafından hesaplanan gıda içi harcama oranı yüzde 22,7’dir ve 2015 ile 2016 yılı için aynı kalmıştır. 2017 yılı için bu oran yüzde 22,4 olarak hesaplanmıştır.

Ancak, yinelemek gerekir ki, bu çalışma, tüketici fiyatları endeksi olarak değerlendirilmemelidir.

Dar gelirlili ailelerin elde ettiği gelirin yeterli ve dengeli beslenme için gerekli harcamaları bile karşılayabilecek düzeyde olmadığı açıktır. Aileler, düşük düzeydeki geliriyle beslenme ve beslenme dışı harcamaları karşılayabilmek için çeşitli malların fiyatlarını da dikkate alarak tüketim malları arasında tercihte bulunmak zorunda kalmaktadır. Çoğu zaman fiyatı yüksek olan gıda maddeleri yerine fiyatı düşük olan gıda maddelerini seçmektedir.

Bu durumda olan aileler, büyük bir olasılıkla beslenme dışı harcamalarının (kira, ulaşım, yakıt, elektrik ve benzerleri) bir kısmını da beslenme harcamalarından kısarak elde edebilmektedir. Sonuçta, gelir düzeyinin düşük ve yetersiz olması, dar gelirlili kişi ve ailelerin sağlıksız ve dengesiz beslenme yapmasına yol açmaktadır.

TÜRK-İŞ tarafından hesaplanan açlık ve yoksulluk sınırı tutarları ile elde edilen gelir arasındaki fark, çalışanların içinde bulunduğu geçim sıkıntısının boyutlarını ortaya koyan önemli bir göstere olmaktadır.